

Juhendmaterjal

RANNAVALVETEENUSE HEA TAVA

1. Sissejuhatus

Rannavalveteenust tervikuna ei ole Eestis õiguslikult ühtselt reguleeritud, vaid erinevad õigusaktid toovad välja üksikud nõuded supelrandadele ja nende omanikele. *Varasemalt on kehtinud siseministri 19. detsembri 2001. a määrus nr 103 "Ettevõtte päästeallüksusele ning tulekustutus- ja päästetöid tegevale mittetulundusühingule esitatavad nõuded", kus olid kajastatud vastavad teeninduspiirkonnad, tehnikavalmidus, töökorraldus, operatiivne valmisolek ja dokumentatsioon. Hetkel on see määrus kehtetu, kuid riigiteatajas leitav ning sealolevat infot saab dokumentide koostamisel aluseks võtta.*

Käesoleva juhendmaterjali eesmärk on soovituslikul kujul määratleda rannavalveteenuse osutamise põhimõtted ning kirjeldada ohutust tagavat rannavalveteenust. Juhendmaterjali rakendamine aitab ühtlustada rannavalveteenuse osutamise taset erinevates Eesti piirkondades. Juhendmaterjali kasutajateks on rannavalveteenuse tellijad (eelkõige kohalikud omavalitsused) ja rannavalveteenuse osutajad. Rannavalveteenus on käesoleva juhendi mõistes teenus, mille sees osutatakse turva- ja vetelpääste teenust, st rannavalveteenus hõlmab külastajate turvalisuse tagamist nii vees kui maismaal kokkulepitud alal.

Ujumiskohtades, mis ei ole seotud ujumiskoha avalikuks kuulutamisega, on rannavalveteenuse pakkumise üle otsustajaks kohalik omavalitsus (või selle kriisikomisjon). Kohalik omavalitsus saab sellistes supluskohtades otsustada ka nn mehitamata rannavalve kasuks – see tähendab nimetatud supluskohas enne suplushooaja algamist veekogu põhja kontrolli ja vajadusel puhastamist, supluskoha varustamist riietuskabiinide, prügikastide ning veeohutuspüstakuga. Otsuse langetamisel saab lähtuda näiteks uppumissurmade sagenemisest mingis kindlas piirkonnas, veekogu üldisest ohtlikkusest, suurest kasutatavusest teatud gruppide poolt (lapsed, noored), kelle ujumisharjumused on mõjutatud ilmast.

Käesolev juhendmaterjal avaldatakse Siseministeeriumi koduleheküljel ja on vabalt kasutatav, kuid selle kasutamisel tuleb vastavalt algallikale viidata.

2. Supelrandade ja rannavalve õiguslikud alused

2.1 Supelrandade ja rannavalvega seonduvaid küsimusi reguleerivad otseselt või kaudselt eelkõige järgmised õigusaktid:

2.1.1 looduskaitseadus (§ 42),

- 2.1.2 meresõiduohutuse seadus (rakendusaktid),
- 2.1.3 kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (§ 6),
- 2.1.4 veeseadus (rakendusaktid),
- 2.1.5 rahvatervise seadus (rakendusaktid),
- 2.1.6 Vabariigi Valitsuse 03.04.2008 määrus nr 74 „Nõuded suplusveele ja supelrannale“,
- 2.1.7 majandus- ja kommunikatsiooniministri 31.01.2006 määrus nr 11 „Jeti ohutu kasutamise ja jetijuhi ettevalmistamise nõuded ning jetijuhi tunnistuse vorm“.

2.2 Suplusvee ja supluskohtade nõudeid kirjeldab Terviseameti juhendmaterjal, mis on avaldatud Terviseameti kodulehel:

<http://www.terviseamet.ee/keskkonnatervis/vesi/suplusvesi/nouded-suplusveele-ja-supluskohtadele.html>

3. Supelrandade haldamise ja rannavalve üldkorraldus

- 3.1 Rannavalve teenuse eesmärk on ohutuse ja korra tagamine ning vajadusel operatiivse vetelpäästeteenuse ja vältimatu meditsiinilise esmaabi osutamine supluskohas. Rannavalve teenuse lepinguga võivad teenuse tellija ja osutaja kokku leppida ka täiendavaid ülesandeid rannavalveteenuse tellijale või osutajale.
- 3.2 Rannavalve teenuse osutamise lepingus määratakse teenuse osutamise periood, milleks on üldjuhul ajavahemik juuni algusest augusti lõpuni, kui omavalitsus ei ole sätestanud teisiti. Sõltuvalt ilmastikuoludest ja piirkonna eripäradest lepivad teenuse tellija ja teenuse osutaja kokku teenuse osutamise perioodi alguse ja lõpu täpse kuupäeva.
- 3.3 Rannavalveteenuse osutamise lepingus määratakse teenuse osutamise päevad ja kellaajad. Lepingus nimetatud perioodil osutatakse rannavalve teenust igal nädalapäeval: tööpäeviti kella 09.00 hommikul kuni kella 20.00 õhtul ning puhkepäevadel (ja/või riiklikel pühadel) kella 09.00 hommikul kuni kella 21.00 õhtul. Teenuse osutamise kellaajad peavad muuhulgas tagama, et rannavalveteenust osutatakse ajal, mil supelranda kasutatakse kõige rohkem. Vastavalt vajadusele saab rannavalveteenuse osutaja töötajate hulka korrigeerida, tingimused lepitakse kokku teenuse tellija ja pakkuja vahel.
- 3.4 Rannavalveteenuse osutamise lepingus määratakse teenuse osutamise piirkond avalikus supluskohas. Valvatava teenuse osutamise piirkonna ulatus tuuakse kaardil tähistatuna välja lepingu lisas. Vee sügavus supluskoha üldkasutatavas osas ei tohi ületada 1,80 m ja suplemiseks kasutatav veekogu osa peab olema veekogu muust osast eraldatud poidega.
- 3.5 Supluskohas peab suplushooajal olema tagatud suplejate ja külastajate ohutus ning heakord. Rannavalveteenuse kvaliteedi tagamiseks on oluline supelranna käigushoidmiseks vajalike teenuste toimimine – heakorra tagamine, avalike tualettide ja rannainventari olemasolu ja hooldus, rannakoristus ja muud vajalikud tegevused.
- 3.6 Rannas peab olema piisavalt prügi- ja pakendikogumise konteinereid ja neid konteinereid tuleb tühendada regulaarselt. Rannaala reostuse (prügistamise) avastamisel teavitab rannavalve teenuse osutaja supelranna valdajat, kes organiseerib reostuse koristamise. Vajadusel algatatakse menetlus reostaja kindlakstegemiseks.
- 3.7 Supluskoha omanik või valdaja peab tagama rannavalveteenuse osutajale rannavalveteenuse osutamiseks vajaliku ajutise ehitise või ruumid. Alalises supelrannas võiks kaaluda spetsiaalse ehitise (hoone, torn vms) väljaehitamist,

arvestades, et ühe vaatlustorni jälgimisraadius on kuni 900 meetrit. Vetelpäästepostidele peab olema tagatud operatiivsõidukite ligipääs.

- 3.8 Enne rannahooaja algust viiakse vajadusel läbi suplusakvatooriumi põhja ja rannaliiva puhastus.
- 3.9 Supelranna omanikud paigaldavad võimalusel supluskohta päästerõngad koos viskeliiniga või muud päästevahendid, mida saab igauks veeõnnetuse korral uppumisohus inimese päästmiseks kasutada.
- 3.10 Supelranna omanik või valdaja töötab võimalusel koostöös rannavalveteenuse osutajaga välja süsteemi ja tagab vastavad vahendid, mille eesmärgiks on lihtsustada supelrannas kadunud laste vanemate leidmist (näiteks jagatakse rannas lastele käepaelasid, millele saab märkida lapsevanema telefoninumbri).

4. Rannavalveteenuse osutamise põhimõtted

Rannavalveteenuse osutaja:

- 4.1 kasutab teenuse osutamisel piisaval hulgal erialase ettevalmistuse saanud töötajaid (personali ettevalmistuse kirjeldus on toodud punktis 6 personali ettevalmistuse ja väljaõppe kirjelduse juures). Üldjuhul loetakse teenuse osutamisel vetelpäästjate piisavaks hulgaks vähemalt 1 vetelpäästja 200 m rannariba kohta, kuid kokku mitte vähem kui 2 vetelpäästjat kokkulepitud teenuse osutamise piirkonnas. Vajadusel kasutatakse supelrandades lisaks vetelpäästjatele ka meditsiinitöötajat ning vahetuse vanemat. Juhul kui supelrannas on ettenähtud eraldi laste ujumiskiirkond või muude supelrannas toimivate avalike ürituste toimumine, kasutatakse lisaks täiendavalt ühte vetelpäästjat laste ujumiskiirkonna või avaliku ürituse kohta;
- 4.2 tagab teenuse osutamisel vajaliku hulga päästevahendite ja side-, eri- ning abivahendite olemasolu (vajalike vahendite kirjeldus on toodud punktis 7);
- 4.3 tagab vähemalt ühe infotelefoni olemasolu, mille number on avalik;
- 4.4 peab igapäevaselt teenistusraamatut vetelpääste ja meditsiinilise esmaabi tagamiseks osutatud teenuste osas;
- 4.5 peab statistikat päästetud inimeste kohta (lisaks ka muud intsidendid) ning esitab selle teenuse tellijale ja Päästeametile peale teenuse osutamise perioodi lõppemist. Lisaks esitatakse teenuse osutamise perioodil Päästeametile tema pärimisel päästetute kohta vastav statistika päringu esitamise kuupäeva seisuga. Andmed esitatakse vähemalt kujul – kuupäev, kellaaeg, sugu, vanus, mis juhtus ning isiku nõusolekul tema nimi;
- 4.6 annab teenuse tellijale vajalikku infot supluseks ja ujumiseks kasutatava veekogu osa ohtlike kohtade varustamiseks hoiatusmärkidega;
- 4.7 paigaldab nähtavasse kohta teabetahvlid supelranna valdaja nimetuse, supelrannas teenuse osutaja nimetuse ja kontaktandmete ning supelrannas rannavalve olemasolu aja kohta;
- 4.8 tagab teenust osutavate töötajate riietamise ühtsesse vormirõivasse, mis võimaldab selgelt eristada töötajaid supelranda külastavatest tavakodanikest;
- 4.9 jälgib supelrannas kehtivate eeskirjade täitmist rannakülastajate ja suplejate poolt, vältimaks tegevusi, mis võivad põhjustada õnnetusi suplusalal või selle kaldal ja rakendada vastavaid ettevaatusabinõusid õnnetuste ärahoidmiseks;
- 4.10 hoiatab suplusala piiril ja väljaspool tähistatud suplusala suplejaid eesmärgiga suunata nad suplusalale;
- 4.11 jälgib, et külastajad ja puhkajad ei reostaks veekogu, selle randa ega kasutaks pesemisvahendeid supluskohas;
- 4.12 informeerib vajadusel rannakülastajaid suplusakvatooriumi seisukorrast ja võimalikest ohtudest suplemisel;

- 4.13 osaleb veega seotud õnnetuste vältimiseks aktiivselt ennetustöös (sh informeerib inimesi rannas olevate päästevahendite õigest kasutamisest);
- 4.14 hoiatab võimalusel veesõidukitel liiklejaid eesmärgiga vältida veesõidukite sisenemist tähistatud suplusakvatooriumisse või läheneda sellele ohtlikusse kaugusse (mootoriga veesõidukil lähemale kui 100 meetrit);
- 4.15 ei luba kasutada tähistatud suplusalal supelrannas viibivatele isikutele ohtu tekitavaid veespordi-, kalastus- ja muid selliseid vahendeid;
- 4.16 ei luba loomadel viibida supluskoahas vees koos inimestega (avalikustab info selle kohta oma teabetahvilil ning vajadusel teeb looma omanikule vastava märkuse), välja arvatud teenistuskoerad, kes täidavad oma ülesandeid. Teenistuskoer peab olema vastava märgistusega ning tohib veekogus ja selle kallastel viibida omaniku või koerajuhiga koos kas koolituse või operatiivsündmuse korral. Märgistus peab olema üheselt mõistetav, näidates, et tegemist on teenistuskoeraga.
- 4.17 registreerib vee- ja õhutemperatuuri, laine kõrguse, valitsevad ilmastikuolud ning inimeste arvu supelrannas iga päev vähemalt kolmel korral päevas kogu suplushooaja vältel, kandes tulemused avalikuks kasutamiseks mõeldud infotahvile ning kajastades mõõteandmed päevikus. Veetemperatuuri mõõtmisügavus peab olema vähemalt 1 meeter;
- 4.18 annab supelrannas viibivatele isikutele informatsiooni ilmastikuoludest, suplusvee kvaliteedist jm ohtu kujutatavatest teguritest signaallippudega (roheline, kollane, punane). Täiendavalt peaks ühtlustama lippude kasutamise. Ohutuslippude tähendused vastavalt veetemperatuuridele on järgmised:
- punane: alla 16 kraadi;
 - kollane: 16 - 18 kraadi;
 - roheline: 19 ja soojem.
- Lisaks kasutatakse ohutuslippe järgmiselt:
- kollane lipp, kui laine kõrgus on suurem kui 0,5 m,
 - punane lipp, kui laine kõrgus on suurem kui 1 m, vee puhtus ei vasta nõuetele või on suplejatele mõni muu oht (nt äike vms).

5. Tegutsemine ja teavitamine õnnetuse või korrarikkumise korral

Rannavalveteenuse osutaja:

- 5.1 teavitab supluskoahas või rannaalal juhtunud õnnetusest või korrarikkumisest koheselt Häirekeskust telefoninumbril 112,
- 5.2 teeb kõik endast oleneva inimeste päästmiseks supelranna suplusakvatooriumis ja võimalusel selle lähemas ümbruses,
- 5.3 teeb koostööd operatiivteenistustega päästetöö ja korrarikkumiste korral,
- 5.4 osutab kannatanule kohest meditsiinilist esmaabi,
- 5.5 teostab uppunu elustamise protseduure kuni elumärkide saabumise või kannatanu kiirabibrigaadile üleandmiseni,
- 5.6 teavitab esimesel võimalusel supluskoahas või rannaalal juhtunud õnnetusest teenuse tellijat/kohalikku omavalitsust.

6. Rannavalveteenust osutava personali ettevalmistuse ja väljaõppe kirjeldus

- 6.1 Rannavalveteenuse osutamisel kasutatava personali teadmised, oskused, tervislik seisund, füüsiline ettevalmistus ja isikuomadused peavad olema piisavad rannavalveteenuse osutamiseks.

- 6.2 Ettevalmistus ja väljaõpe peavad tagama, et vetelpäästja rannavalveteenuse osutamisel:
- 6.2.1 on hea ujumisoskusega,
 - 6.2.2 oskab anda kannatanule esmaabi,
 - 6.2.3 tunneb vetelpääste põhireegleid ja taktikat,
 - 6.2.4 tunneb suhtlemispsühholoogia põhireegleid,
 - 6.2.5 oskab tegutseda veeõnnetuse korral nii uppuja päästmisel kui ka otsingu teostamisel,
 - 6.2.6 oskab kasutada rannavalveteenuse osutamisel kasutatavat varustust ja päästevahendeid,
 - 6.2.7 oskab kasutada päästepaati.
- 6.3 Rannavalveteenuse osutaja korraldab iga-aastaselt enne rannahooaja algust teenuse osutamisel kasutatavate uute vetelpäästjate koolituse koos teadmiste kontrolliga. Vetelpäästja tunnistuse kehtivuse pikendamine toimub tunnistuse kehtivuse tähtaja lõppedes, kehtiva tunnistusega vetelpäästjatele korraldatakse eelnev instruktaaž. Võimalusel lähtutakse kavandatavast supluskohast.
- 6.4 Rannavalveteenuse osutamisel kasutatav personal peab läbima vähemalt 16-tunnise esmaabikoolituse, mille juurde kuulub praktiline osa ja teadmiste kontroll. Esmaabikoolitust korraldatakse vähemalt üks kord kahe aasta jooksul.
- 6.5 Andmed personali väljaõppe kohta peavad olema tõendatavad. Alates 2012. aasta 1. maist peab vetelpäästjal olema erialane kutsetunnistus (vetelpäästja, tase 3), mille kutsestandard on ka vetepäästjate ettevalmistuse aluseks.

7. Vajaliku varustuse ja päästevahendite kirjeldus

Rannavalveteenuse osutamisel on vajalik järgmine varustus ja vahendid:

- 7.1 mootoriga veesõiduk, mis on kohandatud vetelpääste tööks (edaspidi päästepaat). Hea, kui sellel on võimalik elustada uppunut;
- 7.2 telefon (infotelefon ja õnnetustest teavitamine);
- 7.3 raadiosidevahendid meeskonnavahelise side pidamiseks;
- 7.4 elektrimegafon/ruupor või statsionaarne teavitussüsteem;
- 7.5 binokkel, igas postis või 1 tk kahe vetelpäästja kohta;
- 7.6 päästerõngad koos viskeliiniga, lisaks 1 päästepaadis;
- 7.7 lamamisalus esmaabi osutamiseks;
- 7.8 esmaabi- ja elustamisvahendid, mis on vastavuses supelranna riskidega ning need tuleb jaotada statsionaarseks ja kantavaks varustuseks;
- 7.9 teenuse tellija poolt paigaldatud avalik teabematerjal (supelranna skeem, ranna eeskirjad, ohutuslippude tähistused, kadunud laste leidmine, suplusvee ja õhu temperatuur);
- 7.10 poid ujumispiirkonna märgistamiseks. Poid paigaldatakse sügavusele 1,5 – 1,7 meetrit ning piisava vahekaugusega, et arusaadavalt tähistada suplusala piire: poide vahekaugus peab võimaldama supluskoha märgistuse nähtavuse vähemalt 500m kaugusele (seda supluskoha igast küljest). Poide läbimõõt on seotud märgistatava ala suurusega – suurematel aladel peaksid märgid olema läbimõõduga 50cm ning väiksematel aladel mitte väiksema läbimõõduga kui 30cm.
- 7.11 valvatava ranna piirdemärgid;
- 7.12 signaallipu mast ja signaallipud (roheline, kollane, punane);
- 7.13 mask, hingamistoru ja lestad, mille kogus on vastavuses supelranna riskidega,

- kuid mitte vähem kui 2 komplekti;
- 7.14 päästepoid igale vetelpäästjale;
- 7.15 päästevestid vähemalt igale vetelpäästjale;
- 7.16 ABC-klassi tulekustuti, millel on tulekustutusaine koguseks 6 kg või 6 l;
- 7.17 rannavalve tunnustega riietus.

8. Vajaliku dokumentatsiooni loetelu (koostab rannavalveteenuse osutaja)

Rannavalvel peavad päästetööde korraldamiseks olema järgmised dokumendid:

- 8.1 teenistusraamat/logiraamat (sh statistika kajastamiseks);
- 8.2 päästetegevuse plaan õnnetusjuhtumi korral (kuupäev, koostaja, viimane ülevaatus);
- 8.3 teatamise kord õnnetusjuhtumi korral;
- 8.4 tööaja graafik (sh lepingujärgne tööajaarvestus);
- 8.5 supelranna skeem;
- 8.6 raadiosidekutsungid ja raadioside pidamise kord;
- 8.7 rannavalve töötajate nimekiri, kus on toodud ka töötajate veregrupid (võimalusel), kodused aadressid ja kontakt-telefoninumbrid.